

Perceptions about Internet in elementary school children's drawings

Ali ERSOY*

Burçin TÜRKKAN**

ABSTRACT. Drawing is an intimate way of expression for a child to reflect his/her sense and feelings, along with his/her perceptions and observations. Children, by displaying their perceptions about the outer world, give a lot of hints about their inner world. This study was conducted in order to evaluate elementary school students' perception of the Internet with the help of their drawings. Phenomenological design was employed in this study. The study was carried out with fourth grade students, and their perception of the Internet was analyzed through the pictures they drew, semi-structured interviews and their written opinions about the Internet. The participants of the study were 23 elementary school students who were fourth graders at a private school in Eskisehir. Data were analyzed descriptively. The results of the study have indicated that the students use the Internet for doing research and playing games; thus, their drawings reflect the same concerns. In their drawings, students associated the research aspect of the Internet with "Google" research engine. It was also observed that students consider the Internet as a source of knowledge and there is parallelism among their written opinions and drawing expressions.

Key Words: The Internet, children's drawings, perception, phenomenology

SUMMARY

Purpose and significance: One of the best ways for children to express how they perceive the events, phenomenon, people and objects around them is drawing pictures. Children, with the help of the pictures they draw, organize and interpret their own thoughts; thus, they express the way they perceive the outer world. Moreover, children also reflect the characteristics of the environment they live in and their own meaning they created in this environment. Today's children live in an environment surrounded by fast-growing and spreading technology. This creates new life styles for children which are both technologically and culturally dense. The Internet is one of the most obvious tools of such a technological life. The Internet could be considered as an important phenomenon taking place in today's children's lives. How the children perceive the Internet in their daily lives, and how they reflect it in their drawings appear to be an important research topic. Therefore, the Internet perception in the drawings of the children might show us what purpose the children have in the use of the Internet. The main purpose of this study is to investigate the fourth grade students' perception of the Internet through the pictures they draw. Thus the following research questions were asked:

1. How do the elementary school students reflect their perception of the Internet in their drawings?
2. What are the similarities and differences between the elementary school students' drawings on their perception of the Internet and their written and verbal opinions?

* Assist. Prof. Anadolu University, Education Faculty, 26470 Eskişehir, Turkey, alersoy@anadolu.edu.tr

** PhD., Anadolu University, Education Faculty, 26470 Eskişehir, Turkey, burcint@anadolu.edu.tr

Method: Phenomenological design was used in the study. This design helps to reveal individual perceptions or viewpoints related to a specific phenomenon. In the study, the students' perceptions of the Internet were analyzed through the pictures they drew about the Internet, their explanations during the interviews about the pictures, and their written opinions. The study was held in 2006-2007 Spring semester at "Özel Gelisim Koleji" in Eskisehir. The participants of the study were a total of 23 (10 females, 13 males) students who attended the fourth grade at the mentioned school. The data of the study were collected through students' writings, drawings and semi-structured interviews. The data were analyzed descriptively in four phases as initial impressions, matching the data, sorting the data and analysis of data (Miles & Huberman, 1994). Three different data collection methods were used to increase reliability.

Results: The results of the study have indicated that most of the students have Internet connection in their homes and they use the Internet for doing research and playing games. Moreover, students mostly consider the Internet a source of information. In addition, they also mentioned that they use the Internet for communication and chat. According to the students' drawings and their explanations, the pictures were categorized as *research*, *game*, *information and communication web*, and *my dream Internet*. In the *research theme* pictures, students described themselves using the Internet while they are doing homework and searching for games. These students associated the research aspect of the Internet with "Google" research engine. The students who drew *game theme* pictures emphasized the game aspect of the Internet both in their drawings and their explanations. The students who drew pictures with *information and communication web* and *my dream internet themes* expressed both the research and game aspects of the Internet. Thus, while students who drew pictures with game theme have a perception of the Internet which is limited to games, the perceptions of other students drawing with the other themes are related to several aspects. Furthermore, there appeared a parallelism in the themes in students' drawings and their written and oral expressions.

Discussion and conclusion: The results of the study have revealed that the students use the Internet for doing research and playing games, and they reflect these in their drawings. Moreover, the students stated that they also use the Internet for communication. This finding of the study overlaps with Turow's (1999) finding which suggests that children use the Internet to do research for school related studies and to communicate. In this study, some of the students reflected their Internet perception as doing research on the Internet, playing games, and chatting on MSN. On the other hand, some of the students, preferred to draw their perception of the Internet perception in a way they dreamed of it. This finding might be interpreted as fourth grade elementary school students could express a phenomena, person or object in their drawings as well as in written form. One of the most important findings of the study is that the students who drew pictures with game theme have perception of the Internet which is limited with online game. It could be said that these students might need support and guidance to change their Internet perception. Thus, students might be directed to use the Internet for doing research and communication along with playing games. Moreover, one of the findings of the study suggests that while students are doing homework, they do research on the Internet. Thus, students might be directed to different sources for research.

İlköğretim Öğrencilerinin Resimlerinde İnternet Algısı

Ali ERSOY*

Burçin TÜRKKAN**

ÖZ. Resim yapmak çocuk için duygu ve düşünceleri ile algı ve gözlemlerini yansıtabilmek amacıyla kullandığı samimi bir anlatım dilidir. Çocuklar resimlerinde dış dünyaya ilişkin algılarını ortaya koyarak kendi iç dünyalarına yönelik birçok ipucu verirler. Bu araştırma ilköğretim öğrencilerinin internet algılarını yaptıkları resimler aracılığıyla incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu amaca yönelik olarak araştırmada olgu bilim deseni kullanılmıştır. İlköğretim dördüncü sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen araştırmada internet algısı öğrencilerin internet konusunda yapmış oldukları resimler, bu resimler üzerine gerçekleştirilen yarı-yapılandırılmış görüşmeler ve yazılı görüşleri aracılığıyla incelenmiştir. Araştırmaya Eskişehir'deki özel bir ilköğretim okulunun dördüncü sınıfında öğrenim gören 23 öğrenci katılmıştır. Araştırma verileri betimsel olarak analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin interneti daha çok araştırma yapma ve oyun oynama amacıyla kullandıkları ve resimlerini de bu yönde çizdikleri ortaya çıkmıştır. Öğrenciler resimlerinde internetin araştırma işlevini Google arama motoru ile ilişkilendirmişlerdir. Öğrencilerin interneti daha çok bilgi kaynağına benzettikleri, yazılı görüşleri ve resimsel anlatımları arasında paralellik olduğu görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: İnternet, çocuk resimleri, algı, olgubilim

GİRİŞ

Çocuklar için resim yapmak bireysel, benzersiz ve yepyeni bir şey yaratmak amacıyla farklı deneyimleri bir araya getiren bir süreçtir. Resim yapma süreci çocuğun bir düşünceyi, duyguyu, olayı ya da gözlemi iletebilmek için içerik, stil, biçim ve kompozisyon gibi birçok bileşeni sentezleyerek renkleri, biçimleri ve çizgileri seçip düzenlemesini gerektirir (Malchiodi, 2005). Resim, çocuğun dış dünyayı algılayış biçiminin bir göstergesi kabul edildiğinden, çocuk ile iletişim kurmada ve çocuğun karşılaştığı güçlükleri aşma konusunda yetişkinlere yardımcı olur (Artut, 2002). Çocuklar yaptıkları resimleriyle çevreye ilişkin algı ve gözlemlerini kendi özgün düşünceleriyle düzenleyip yorumlarlar ve böylece dış dünyayı algılayış biçimlerini anlatırlar (Belet ve Türkkan, 2007). Çocuklar resimlerinde, duygusal ve düşünsel yaşamlarıyla ilgili imgelerini de ortaya koyarlar. Çocukların uyum sağlaması gereken toplumsal ve nesnel gerçekler dünyası ile çelişkileri, istekleri, sevinç ve tedirginlikleriyle bir iç dünyası vardır. Gerçekler dünyasına ilişkin duygu ve düşüncelerini ortak anlatım aracı olan dil ile anlatabilen çocuk, iç dünyasına ilişkin duygu ve düşüncelerini her zaman bu dil ile anlatamayabilir (Kırıçoğlu, 2002). Bu nedenle, kimi çocuklar için resim yapmak hem bir eğlence hem de bir anlatım tekniğidir (Johnson, 1993; Aktaran Hague, 2001). Çocukların resimsel ifadelerinin ne anlama geldiğini kavramayı artıracak bir yol da çocukların resimleri üzerine konuşmalarını dinlemektir (Malchiodi, 2005). Çünkü çocuklar resimlerinde “gördüğü şeyden” daha çok “bildiği şeyi” çizme eğilimindedirler (Laquet, 1927; Aktaran Toomela, 2006). Bu nedenle çocukların yaptıkları resimlerdeki iletiyi anlamada en iyi yol onlarla resimlerine ilişkin konuşmalar yapmaktır.

Çocuklar yaptıkları resimlerinde içinde buldukları çevrenin özelliklerini ve bu çevrede oluşturdukları kendi anlamlarını yansıtır (Hague, 2001; Ring, 2006). Resim, bireyin kendince düzenlemeye çalıştığı karmaşık dünyasını açıklayış biçimi ve zihinsel gelişimin göstergesi sayılabilir. Kendiliğinden yapılan resimler, iç dünyayı yansıtıyor olmaları nedeniyle, iyi analiz edildikleri takdirde çocuklar ve onların gelişmeleri hakkında bize ayrıntılı ipuçları sağlar (Yavuzer, 1997). Bu dilin kullanımında çocuk çevreye ilişkin edindiği algıları cesur biçimde çizimleriyle yansıtır.

Algı, duyular ve akıl yoluyla bir şeyin bilincine varma anlamına gelmektedir. Çocuk yaşayabilmek için gerekli tüm davranışları algılarından edindiği bilgiler çerçevesinde öğrenmektedir. Bu bilgiler yalnızca nesnelere algılamakla değil, diğer insanların davranış çeşitliliğini algılamakla da

* Yard. Doç. Dr. Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, 26470 Eskişehir, Türkiye, alersoy@anadolu.edu.tr

** Dr., Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, 26470 Eskişehir, Türkiye, burcint@anadolu.edu.tr

oluşur (Çakır İlhan, 2007). Görme ve algılama süreci diye bilinen şey, optik bir kayıtla birlikte bireysel bir yorumu da içermektedir. Bir bilgi deposu olan birey, geçmiş deneyimlerine dayanarak kimi şeyleri ilk bakışta tanır. Daha da önemlisi algıladığı şeylerle ilgili bir yığın bilgi arasından yeni algılamasında yararlı olabilecek en uygun bilgileri seçip kullanır (Genç ve Sipahioğlu, 1990). Bu nedenle, algı yalnızca bilginin edilgen bir biçimde alınması değil, aynı zamanda o bilginin yorumlanmasını da içermektedir. Birey, nesnenin gerçek ve öz niteliklerini optik bir kayıtla elde ederken, nesneye ilişkin yorumlarını da geçmiş deneyimleri, önyargıları ve gereksinimleri aracılığı ile oluşturur. Bu nedenle, bir şeyin algılanması bireyin sosyal yaşamında o şeye yüklenen anlamları da içerir. Bu bağlamda, algının oluşumunu sağlayan optik kayıt dışındaki diğer sosyal etmenler Vygotsky'nin sosyal yapılandırıcılığı ile ilişkilendirilebilir.

Vygotsky'ye göre, çocuk zihnindeki kavramlar, görüşler, olgular, beceri ve tutumların kaynağı sosyal çevredir (Senemoğlu, 2004). Yapılandırıcı öğrenmenin varolan bilgi ve becerilerin deneyimlerle bütünleştirilerek bireyselleştirildiği etkin bir süreç olduğu düşünüldüğünde (Yurdakul, 2004), bireyin çevreye ilişkin gözlemlerine dayalı algılarını oluşturmada, yorumlamada ve bireysel anlamlara dönüştürmede sosyal yapılandırıcılık temel bir süreç olarak görülebilir. Çünkü birey çevresiyle etkileşimi ve deneyimleri sonucu gözlemlerde bulunur ve bu gözlemlerini var olan önbilgi ve deneyimleriyle birleştirerek kendi anlamlarını oluşturur. Bu anlamın oluşmasında, sosyal çevresinin o şeye yüklediği anlamların da büyük bir rolü vardır.

Sosyal yapılandırıcılığa göre, bireyin etkinlikleri sosyal olaylarla bağlantılıdır ve yalnızca bireyin kendi etkinliklerinin toplamı değildir. İnsan çevresini ve iletişim araç-gereçlerini değiştirdiğinde, toplumda da birçok değişimler olur (Ergün ve Özsüer, 2006). Bu anlamda, internet günümüz teknolojisinin karakterize ettiği sosyo-kültürel bir ağıdır. Bu ağ, günlük yaşamın vazgeçilmez bir parçası olarak kullanılmaktadır. İnternet, başından beri geniş bir yelpazedeki bilgileri büyük bir kesime ulaştıran bir teknoloji olması ve kullanım kolaylığı sağlayan yeni sistemler sunması nedeniyle eğitim kurumlarında da çok sayıda çocuğun yararlanabildiği bir ortam haline gelmiştir (Odabaşı, Kabakçı ve Çoklar, 2007). Ayrıca, çocuklar interneti yalnızca okulda kullanmamaktadır. Çocuklar interneti kendi evi, arkadaşının evi, anne-babalarının işyeri ve internet kafe gibi ortamlarda da kullanabilmektedir. Bu nedenle, çocuklar artık Vygotsky'nin dediği sosyal bir çevreden daha çok sanal çevre içinde büyümekte ve yine bu çevreden etkilenmektedir (Ergün ve Özsüer, 2006). Bu nedenle, çocukların interneti günlük yaşamlarında nasıl algıladıkları ve bu algılarını resimlerine nasıl yansıttıkları önemli bir araştırma konusu olarak ortaya çıkmaktadır. Bir bakıma çocukların internet algısı, onların interneti günlük yaşamlarında hangi amaçla kullandıklarını da ortaya koyacaktır.

Çocuk resimlerini anlamada, resme “fenomenolojik (olgubilim) bir gözle” bakmak önemlidir. Çünkü her çocuk resme farklı bir yolla yaklaştığını ve resimsel anlatımlarında özel olarak sevdiği ya da sevmediği kompozisyonlar, biçimler, renklerle kendine özgü bir resim yapma stiline sahip olduğunun kabul edilmesini bekler (Malchiodi, 2005). Çocukların imgelerini analiz etmede çizim çok güçlü bir araçtır (Rodari, 2007), ancak tek başına yeterli değildir. Bunun için mutlaka çocukla yapmış olduğu resme ilişkin görüşme yapmak gereklidir.

Alanyazında çocuk resimlerinin farklı konu alanlarında araştırma konusu yapıldığı görülmektedir. Çocukların bilim adamı imajı (Buldu, 2006; Oğuz, 2007; Rodari, 2007; Türkmen, 2008) üzerinde en fazla çalışılan konu olarak ortaya çıkmaktadır. Bunun yanı sıra, ilköğretim öğrencilerinin matematikçi imajı (Picker ve Berry, 2000), sağlık kavramı algısı (Rijey ve Van Rooy, 2007), Avrupa birliği algısı (Belet ve Türkkan, 2007), mitolojik çizimleri (Pehlivan, 2008), kilisedeki ilk kutsal tören algısı (Stokrocki ve Samoraj, 2002), ulus algısı (Hague, 2001) ve aile yaşamına ilişkin ipucu (Türkkan, 2004) gibi çalışmalar çocuk resimleriyle ilgili çalışılan diğer konulardır.

İnternet kullanıcıları ve kullanım amacıyla ilgili güncel araştırmaların kimilerinde, “internet kullanıcıları”nı tanımlamada “bir internet kullanıcısı çiz” isimli testlerden yararlanılmaktadır (Gavin ve diğerleri, 2007). Sözü edilen araştırma üniversite öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. Benzer araştırmaların ilköğretim öğrencileriyle de gerçekleştirilmesi, ilköğretim öğrencilerinin internette neler yaptıkları, bir internet kullanıcısı olarak kendilerini ve interneti nasıl algıladıklarının belirlenmesini sağlayacaktır. Böylece ilköğretim öğrencilerinin internet algıları belirlenerek daha

sonra yapılacak çalışmalara, öğrencilerin interneti daha etkili ve verimli kullanmalarına yol gösterici bilgilere ulaşılabilir.

Bu araştırmanın genel amacı, ilköğretim dördüncü sınıf öğrencilerinin internet algılarını yaptıkları resimler aracılığıyla incelemektir. Araştırmada bu genel amaca dayalı olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. İlköğretim öğrencileri internet algılarını resimlerinde nasıl yansıtmaktadırlar?
2. İlköğretim öğrencilerinin resimlerindeki internet algısı ile yazılı ve sözel görüşleri arasındaki benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?

YÖNTEM

Desen

Araştırma, nitel araştırma desenlerinden olgubilim deseni aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Bu desende, belli bir olguya ilişkin bireysel algıların ya da bakış açılarının ortaya çıkarılması ve yorumlanması amaçlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Çocuk resimlerinin olgubilim deseniyle incelenmesinde, çeşitli anlamlara, anlamların oluşturulduğu bağlama ve resmi yapanın dünya görüşüne açık olma vurgulanır (Malchiodi, 2005). Araştırmada, öğrencilerin internet algısı, öğrencilerin internet konusunda yapmış oldukları resimler, bu resimlere ilişkin gerçekleştirilen görüşmelerde yaptıkları açıklamalar ve yazılı görüşleriyle incelenmiştir.

Katılımcılar

Araştırma Eskişehir ilindeki Özel Gelişim Koleji İlköğretim Okulunda 2006-2007 öğretim yılı bahar döneminde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın katılımcıları aynı okulun dördüncü sınıfında öğrenim gören 10'u kız, 13'ü erkek olmak üzere toplam 23 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin evinde internete sahip olmaları, haftalık internet kullanım süreleri ve internet kullanım amaçları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin evinde internete sahip olmaları, haftalık internet kullanım süreleri ve internet kullanım amaçları

Sorular	f	%
Evinizde internet var mı?		
Evet	19	82.6
Hayır(İnternet kafe, anne-babamın işyeri, arkadaşımın evi)	4	17.4
Toplam	23	100.0
İnterneti bir haftada yaklaşık olarak kaç saat kullanıyorsunuz?		
1-3 saat	11	48.0
4-7 saat	7	30.4
8-11 saat	1	4.3
12 saat ve üzeri	4	17.3
Toplam	23	100.0
İnterneti hangi amaçla kullanıyorsunuz?		
Oyun	22	27.5
Eğitim (Ödev, araştırma vb.)	22	27.5
Chat (Sohbet)	16	20.0
Elektronik posta (E-posta)	15	18.7
Diğer (Bilimsel deneyler, alış-veriş, haber)	5	6.3
Toplam	80*	100.0

*Öğrenciler bu soruda birden fazla seçenek işaretlemiştir.

Tablo 1'e göre, öğrencilerin 19'unun evinde internet erişimi bulunurken, 4'ünde yoktur. Evinde internet olmayan öğrenciler okul dışında internet kafe, anne-babanın iş yeri ve arkadaşımın evi gibi ortamlarda internet kullanmaktadır. Öğrencilerin okul dışında haftalık internet kullanım saatleri farklılık göstermektedir. 11 öğrenci haftalık 1-3 saat, 7 öğrenci 4-7 saat, 1 öğrenci 8-11 saat ve 4 öğrenci de 12 saat ve üzerinde internet kullandığını belirtmiştir. İnterneti farklı amaçlar için kullandıklarını belirten öğrencilerden 22'si oyun, 22'si ödev ve araştırma, 16'sı sohbet, 15'i e-posta amacıyla internet kullandığını ifade etmiştir. 5 öğrenci ise bilimsel deneyler, alış-veriş ve haber

amaçlı internet kullandığını dile getirmiştir. Sonuç olarak, öğrencilerin belirttikleri yazılı görüşlerden yola çıkarak onların interneti öncelikli olarak oyun ve eğitim amaçlı kullandıkları söylenebilir. Bunların yanı sıra öğrenciler, interneti iletişim, bilimsel deneyler, alış-veriş ve haber amacıyla da kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuçlara dayalı olarak, araştırmaya katılan öğrencilerin günlük yaşamlarında internetin önemli bir yeri olduğu ve bu öğrenciler arasında belli bir düzeyde internet kullanım kültürünün olduğu söylenebilir.

Verilerin toplanması

Araştırma verileri; *öğrenci yazıları*, *öğrenci resimleri* ve *yarı-yapılandırılmış görüşme* olmak üzere üç farklı yolla toplanmıştır. Araştırma verileri Mayıs 2007 boyunca toplanmıştır. Veri toplama araclarının kapsamı ve uygulanma süreci aşağıda açıklanmıştır:

Öğrenci yazıları: Öğrencilerin internet'e ilişkin algılarını ortaya çıkarmak için onlara; “*Size göre internet nedir?*” biçimindeki bir yorum sorusu ile “*İnternet benziyor. Çünkü*” biçimindeki bir boşluk doldurma sorusunun yazılı olduğu bir form verilmiştir. Aynı formda üç adet de kapalı uçlu soruya yer verilmiştir. Bu sorular; öğrencinin evinde internet erişimi olup olmadığı, haftalık yaklaşık internet kullanım saati ve interneti hangi amaçla kullandığı biçimindeki sorulardan oluşturulmuştur. Bu form öğrencilere dağıtılmış ve onların görüşlerini forma yazılı olarak belirtmeleri/işaretlemeleri sağlanmıştır. Bu süreçte sınıf öğretmeni ve araştırmacılar sınıfta bulunmuşlardır.

Öğrenci resimleri: Tüm öğrencilerden internete ilişkin duygu ve düşüncelerini resim yoluyla ifade etmeleri istenmiştir. Bunun için öğrencilere bir ders saati zaman verilmiştir. Öğrenciler, araştırmacılar tarafından dağıtılan resim kâğıtlarına resimlerini pastel boya kullanarak çizmişlerdir. Her öğrenci resim kâğıdının arkasına adını soyadını yazmıştır. Öğrenciler resimlerini yaparken sınıf öğretmeni ve araştırmacılar da sınıf ortamında yer almışlardır.

Yarı-yapılandırılmış görüşmeler: Tüm öğrenciler resimlerini yaptıktan sonra resimler toplanmıştır. Daha sonra öğrencilerin uygun oldukları saatlerde okulda fen laboratuvarında her bir öğrenciyle yaptıkları resimlerine ilişkin görüşülmüştür. Görüşmeler her iki araştırmacı tarafından yapılmıştır. Öğrencilerden öncelikle resmini genel olarak anlatması istenmiş daha sonra öğrencinin anlatımlarına göre ek sorular yöneltilmiştir. Öğrencilerle yapılan görüşmelerin süreleri 5 dakika ile 15 dakika arasında gerçekleşmiştir. Görüşmeler, ses kayıt cihazı ile kayıt edilmiştir.

Verilerin analizi ve yorumlanması

Araştırma verileri farklı biçimlerde analiz edilmiştir. Yazılı alınan kapalı uçlu, yorum ve boşluk doldurma soruları iki araştırmacı tarafından kodlanmış, kodlamalar karşılaştırılmış ve güvenilirlik çalışması yapılarak analiz edilmiştir. Analiz edilen veriler frekans ve yüzde biçiminde sayısallaştırılarak sunulmuştur. Resim analizinde yaşanan temel sorunlardan biri, resimleri yetişkin/araştırmacı bakış açısıyla yorumlamaktır. Bu sorunu aşmak için mutlaka resmi yapan çocukla resmine ilişkin konuşma yapılmalıdır (Leonard, 2006). Bu nedenle, araştırmada çocukların yaptıkları resimler üzerine konuşmaları sağlanmış ve resimlerin analizinde çocuklarla resimlerine ilişkin yapılan görüşmeler temel alınmıştır. Öğrenci resimleri ve bu resimlere ilişkin yapılan görüşmelerden elde edilen veriler dört aşamada analiz edilmiştir (Miles ve Huberman, 1994):

1. *Analiz öncesi hazırlık (Initial impressions)*: Öncelikle öğrencilerin çizmiş olduğu resimlerindeki benzer temalar bir araya getirilmiştir. Daha sonra öğrencilerin resimlerine ilişkin yaptıkları açıklamalardaki ortak betimlemeler belirlenmiştir. Örneğin, resimde Google çizen ve interneti daha çok araştırma ve ödev amacıyla kullandığını belirten öğrencilerin çalışmaları hem resim hem de görüşme için araştırma teması altında eşleştirilmiştir.
2. *Veri eşleştirme (Matching the data)*: Birinci aşamada yapılan eşleştirmeler gözden geçirilmiştir. Daha sonra uygun olmayan eşleştirme varsa, uygun olduğu temayla ilişkilendirilmiştir. Örneğin, öğrenci resminde Google açılış sayfasına yer vermiş, ancak açıklamalarında daha çok oyun konusuna değinmiş ise o resim oyun temasına alınmıştır. Ancak, resimde Google açılış sayfasına yer verilmiş ve anahtar kelime olarak oyun yazılmış; ayrıca yapılan görüşmede resim daha çok araştırma yapmakla ilişkilendirilmişse bu resim

araştırma temasına kodlanmıştır. Bu aşamada, resimler ile bu resimlere ilişkin görüşlerin ilişkilendirilmesinin son biçimi verilmiştir.

3. *Veri sınıflandırma (Sorting the data)*: Bu aşamada öğrencilerin resimleri ve resimlerine ilişkin belirttikleri görüşleri sınıflandırılmıştır. Verilere son biçimi verilmiş ve düzenlenmiştir.
4. *Veri analizi (Analysis of data)*: Önceki aşamada belli temalar altında kodlanan resimler ve görüşler birbiriyle ilişkilendirilerek analiz edilmiştir. Daha sonra öğrencilerin internete ilişkin yazılı olarak belirttikleri görüşleri, resimlerindeki konu ve resme ilişkin yapılan açıklamalar arasındaki bağlantılar kurulmuştur.

Yukarıda belirtilen resim ve görüşme analiz sürecinin her bir aşaması iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı yapılmıştır. Daha sonra araştırmacılar bir araya gelerek yapmış oldukları analizleri karşılaştırmışlardır. Yapılan karşılaştırma sonucunda veri analizi sonlandırılmıştır. Araştırmada farklı veri toplama araçları kullanılarak ortaya çıkan veriler birbiriyle karşılaştırılarak araştırmanın geçerliği ve güvenilirliği artırılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın güvenilirlik hesaplaması %88 olarak belirlenmiştir (Miles ve Huberman, 1994).

BULGULAR

Araştırmada elde edilen bulgular, “*Öğrencilerin yazılı açıklamalarındaki internet algısına ilişkin bulgular*” ve “*Öğrencilerin resimlerindeki internet algısına ilişkin bulgular*” olmak üzere iki tema biçiminde sınıflandırılmıştır.

Öğrencilerin yazılı açıklamalarındaki internet algısına ilişkin bulgular

Öğrencilerin internete ilişkin algılarını yazılı ifadeleriyle almak üzere “*İnternet benziyor. Çünkü,*” biçiminde bir soru yöneltilmiştir. Böylece öğrencilere interneti neye benzetmişse onun nedenini de açıklama olanağı sunulmuştur. Öğrencilerin %78.3’ü interneti bilgi kaynağına benzetmiştir. Ancak, internetin benzetildiği bilgi kaynaklarında farklılıklar olduğu ortaya çıkmıştır. Bu konuda örneğin, kitap ve öğretmen metaforu daha çok kullanılırken ansiklopedi en az kullanılan metafor olmuştur. Öğrencilerin yazılı açıklamalarına göre, internet algılarına ilişkin elde edilen bulgular Tablo 2’de verilmiştir:

Tablo 2. Öğrencilerin yazılı açıklamalarındaki internet algısı

Sorular	f	%
<i>Size göre internet nedir?</i>		
Araç		
(Bilgi/oyun aracı 9, iletişim aracı 9, önemli bir alet 1, MSN 1)	20	68.9
Elektronik bir bilgi ağı	5	17.2
Oyun	2	6.9
Öğrenme sitesi	1	3.5
Yaşam kaynağı	1	3.5
	29*	100.0
<i>Size göre internet neye benziyor?</i>		
Bilgi kaynağı	18	78.3
(Kitap 6, öğretmen 4, en çok bilen adam 3, Serkan 1, bilgi makinesi 1, bilgi aracı 1, ansiklopedi 1, kendim 1)		
Telefon	2	8.8
Güzel bir şey	1	4.3
Bilgisayar	1	4.3
Kutu	1	4.3
Toplam	23	100.0

*Bu soruya kimi öğrenciler birden fazla yanıt vermiştir.

Tablo 2’ye göre, öğrencilerin “*Size göre internet nedir?*” sorusuna verdikleri yanıtlar farklılık göstermektedir. Öğrencilerin belirttikleri görüşlerin, 20’si araç, 5’i elektronik bir bilgi ağı, 2’si oyun, 1’i öğrenme sitesi ve 1’i yaşam kaynağı biçimindedir. Benzer biçimde, öğrencilerin internetin neye benzediğine ilişkin görüşleri de farklılık göstermektedir. Bu kapsamda, öğrencilerin belirttikleri görüşlerin, 18’sinin bilgi kaynağı biçiminde olduğu ortaya çıkmıştır. Öğrenciler interneti bilgi

kaynağına benzetirken, günlük yaşamlarında başvurdukları bilgi kaynaklarını temel almışlardır. Öğrencilerin interneti benzettikleri bilgi kaynaklarına ilişkin görüşlerinin 6'sı kitaba, 4'ü öğretmene, 3'ü en çok bilen adama, 1'i Serkan'a [sınıf arkadaşı], 1'i bilgi makinesine, 1'i bilgi aracına, 1 ansiklopediye ve 1 de kendime biçiminde ortaya çıkmıştır. İki öğrenci interneti telefona benzetirken, birer öğrenci de internetin güzel bir şeye, bilgisayara ve kutuya benzediği yönünde görüş ifade etmiştir.

İnterneti kitaba benzeten öğrenciler, bilgi araştırmada kitabı bir başvuru kaynağı olarak gördükleri için interneti de kitaba benzetmişlerdir. Örneğin, internetin neden kitaba benzediğini, “*İnternet ve kitap her şeyi biliyor*” (Okan), “*Bilgisayarda olduğu gibi kitapta da araştırma yapılıyor*” (Ali) ve “*Kitapta bilgiler var ve internette de her şey var*” (Ezgi) biçimindeki görüşleriyle açıklayan öğrencilerin bilgi gereksinimlerini karşılama biçimlerinden yola çıkarak kitap ve internet benzerliğini ilişkilendirdikleri anlaşılmaktadır.

İnterneti bir bilgi kaynağı olarak öğretmene benzeten öğrenciler; “*İnternet öğretmene benziyor, çünkü, Olyar [öğrencinin sınıf öğretmeni] öğretmen her şeyi biliyor*” (Sinem), “*Her şeyi biliyor*” (Batu, Serdar) ve “*Öğretmenler bize bilgi verir ve oyun oynatır*” (Seda) biçimindeki ifadeleriyle öğretmen ve internet arasında bir benzerlik kurmuşlardır. Bir öğrenci interneti kendi öğretmenine benzetirken, diğer öğrenciler bilgi kaynağı olarak öğretmene benzediğini vurgulamışlardır. Benzer biçimde, kimi öğrenciler “*İnternet bütün her şeyi biliyor*” (Murat, Burak, Ata) biçimindeki ifadeleriyle interneti en çok bilen adama benzetmiştir.

Işıl, “*Bilgisayarda internet var, telefonda internet var*” biçimindeki ifadeyle internetin neden telefona benzediğini açıklamıştır. Ata ise, internet'i sınıf arkadaşı Serkan'a benzetmiştir. Ata, “*Serkan her şeyi biliyor*” diyerek internet ile Serkan arasında bir benzerlik kurmuştur.

Sonuç olarak araştırmada, interneti kutuya benzeten bir öğrenci dışındaki tüm öğrencilerin, interneti benzettikleri kişi ya da nesneyi araştırma işlevi ile ilişkilendirdikleri ve benzetme nedenlerini “her şeyi bilen ve araştırma yapmaya olanak sağlayan kişi/nesne” olması boyutuyla açıkladıkları görülmektedir.

Öğrencilerin resimlerindeki internet algısına ilişkin bulgular

Araştırmanın ikinci aşamasında, öğrencilerin internet algılarına ilişkin yaptıkları resimler ve ardından yaptıkları resimleri anlattıkları yarı-yapılandırılmış görüşmeler sonucunda elde edilen verilerden dört tema belirlenmiştir. Bu temalar; “*araştırma*”, “*oyun*”, “*bilgi ve iletişim ağı*” ve “*hayalindeki internet*” biçiminde oluşturulmuştur.

Araştırma

“*Araştırma*” temasında, öğrencilerin yaptıkları resimlerde bir bilgisayar ekranında Google açılış sayfasının ortak özellik olarak çizildiği ortaya çıkmıştır. Bu resimlerin kimilerinde bilgisayar ekranında yalnızca Google açılış sayfasına yer verilmiştir. Kimi resimlerde ise, öğrenciler sayfayı ikiye ya da üçe bölerek Google açılış sayfasının yanı sıra internet'te oynadığı oyun sayfasını ve odasında kendini bilgisayar kullanırken resmetmişlerdir. Google açılış sayfasının yapıldığı araştırma temalı resimlerin ortak bir özelliği de, Google açılış sayfasının yazı biçimi, harflerin renk düzeni, araçlar ve bilgisayar ekranındaki görünümünün öğrenciler tarafından neredeyse birebir resmedilmiş olmasıdır. Araştırma temalı resimlere ilişkin öğrencilerle yapılan görüşmeler ışığında bu öğrencilerin interneti Google arama motoru ile özdeşleştirdikleri söylenebilir. Çünkü bu öğrencilerin tümü resimlerinde bir biçimde Google açılış sayfasına yer vermişler ve görüşmelerde yaptıkları resimleri anlatırken daha çok internette Google ile farklı amaçlarla araştırma yaptıklarına vurgu yapmışlardır. Tam ekran Google açılış sayfası biçiminde çizilen araştırma temalı Resim 1 ve Resim 2 ile bu resimleri çizen öğrencilerin resimlerine ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir:

Resim 1. Alp'in tam ekran Google resmi

Resim 2. Berk'in tam ekran Google resmi

Alp, resmini (Resim 1) Google açılış sayfasına *game* sözcüğünü yazıp ve *web*'i işaretleyerek betimlemiş ve görüşme sırasında internetin eğlence ve bilinmeyen şeyleri aramak amacıyla kullanıldığını açıklamıştır. Alp resminde Google sayfasına oyun yazarak eğlence amacıyla oyunların nasıl aranacağını göstermek istediğini belirtmiştir. Bu bakımdan, Alp'in yaptığı resmin konusu ile bu resmini anlatırken yaptığı açıklamalar arasında paralellik olduğu görülmektedir. Görüşme sırasında Alp, "Sizin geçmişinizde bilmediğiniz şeyleri öğretmenlere sorduğunuz için artık bu devir daha kolaylaştı. Her şeyi internet'e soruyoruz" biçimindeki ifadeleriyle kendisiyle görüşme yapan araştırmacıya günümüzde öğretmenin sınıfta tek bilgi kaynağı olmadığını, internetle ilişkilendirerek çarpıcı bir biçimde açıklamıştır. Alp, yaptığı resmini görüşmede aşağıdaki ifadeleriyle betimlemiştir:

Türkiye'de hep şey Google'a falan giriyor insanlar. Türkiye'deki bütün insanlar bilmediği şeyleri hep Google'dan arıyorlar. Ödevleri de, ödev, eğlence, sohbet gibi şeyleri de Google'dan arıyorlar (Alp, Görüşme).

Berk, yaptığı resminde (Resim 2) Google açılış sayfasına taraftarı olduğu Beşiktaş Jimnastik Kulübünün ilk harflerinden oluşan BJK yazmış ve sayfada *Grafiklerin* etkin olduğunu gösterecek biçimde bir betimlemeye yer vermiştir. Berk'e yaptığı resmi anlatması istendiğinde, internette taraftarı olduğu takımın fotoğraflarını araştırmak istediğini, "İnternette araştırabileceğim bir şey. Araştıracam çok şey olduğunu söylemek istediğim için" biçimindeki ifadeleriyle bu resmi yaptığını söylemiştir. Berk'in açıklamasından internette birçok konunun araştırılacağını bildiği, ama yaptığı resimde fotoğrafların nasıl araştırılacağını örnekleyerek göstermeye çalıştığı anlaşılmaktadır. Berk'in yaptığı resim ve resmine ilişkin açıkladığı görüşlerine göre, onun Google'da farklı araştırma stratejilerini bildiği söylenebilir. Bu nedenle, Berk'in yaptığı resimde internetin araştırma yapma işlevini öne çıkarmış olabilir.

Google açılış sayfasının yanı sıra resminde kendisini odasında internet kullanırken çizen (Resim 3) ve internetin oyun işlevini de belirten (Resim 4) öğrencilerin resimleri ve bu resimlere ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir:

Resim 3. Dilek'in kendi odası ve Google resmi

Resim 4. Ece'nin Google ve oyun resmi

Dilek, yaptığı resminde (Resim 3) odasında kendini Google’da ödev araştırması yaparken betimlemiştir. Dilek, çizdiği resimde Google’a anahtar kelime olarak *iskelet sistemi* yazmış, arama sonucunda gelen sayfaya ise *fen grubu, iskeletimizin sistemi ve daha bir sürü şey* www.fen.com ve *vücudumuzun şekli ve daha her şey bu sitede* www.fengrup.com biçiminde açıklamalarıyla Fen ve Teknoloji dersinde iskelet sistemi ödevini internet kullanarak nasıl yaptığını resim diliyle anlatmaya çalışmıştır. Dilek, resmine ilişkin görüşlerini, “*Ben Google, yani internetten yararlanıp ödevlerimizi yapabileceğimizi, bilgi edinebileceğimizi gösterdim.*” ifadeleriyle açıklamıştır. Dilek’in resmini anlatırken internetten önce Google ifadesini kullanmış olması ve resminde Google açılış sayfasına yer vermesi onun internette araştırma yapmayı Google ile özdeşleştirdiği biçiminde yorumlanabilir. İnternet deyince aklına büyük bir kitap geldiğini belirten Dilek, internetin araştırma yapmadaki en önemli üstünlüğünü ise “*zamandan tasarruf*” olarak açıklamıştır. Dilek, internet olmasaydı ne olurdu sorusuna ise, “*Benim canım çok sıkılırdı. Çünkü genelde oyun da oynuyorum*” biçiminde yanıt vermiştir. Böylece, Dilek’in interneti araştırma yapmanın dışında oyun amaçlı kullandığı da ortaya çıkmıştır.

Ece ise, ikiye böldüğü resminin (Resim 4) sol tarafına *oyunlar* ve sağ tarafına *Google* sayfasını bir arada çizmiştir. Görüşmede, internet olmasaydı ne olurdu sorusuna karşılık da “*Yaşamımızın büyük bir bölümünün zorlaşacağı ve değişik şeyleri araştırma ile ödev yapmanın zorlaşacağı*” biçiminde görüş belirtmiştir. Ece yapmış olduğu resmini aşağıdaki ifadeleriyle açıklamıştır:

Google’u anlattım, oyunları yani siteleri anlattım. Ondan sonra mesela yani Google’u çizdim. Çünkü Google’da her şeyi araştırabiliriz. Yani bütün bilgileri edinebiliriz. Google’u çizdim. Oyunlarda bütün çocukların gözdesi yani bence. Bir de oyunları çizdim (Ece, Görüşme).

Sonuç olarak, yaptıkları resimlerde interneti Google açılış sayfası biçiminde betimleyen öğrenciler internet deyince genelde akıllarına öncelikle araştırma yapma geldiğini ifade etmişlerdir. Öğrenciler internet aracılığıyla daha hızlı bilgi edindikleri görüşüne sahiptirler. Bu öğrenciler yaptıkları resimlerini anlatırken interneti oyun ve sohbet amacıyla da kullandıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin açıklamalarından Google’da ödev, oyun siteleri, taraftarı oldukları takımın fotoğraflarını arama gibi farklı amaçlarla araştırma yaptıkları için internette Google’u önemli bir bilgi kaynağı olarak algıladıkları ortaya çıkmıştır. Ayrıca, öğrencilerin internetin bu işlevinin kendilerinin ve başkalarının yaşamını kolaylaştırdığı görüşüne sahip oldukları görülmüştür.

Oyun

“*Oyun*” teması altında toplanan öğrenci resimlerinin ortak özeliği, öğrencilerin internette oynadıkları oyunları çizdikleri resimlere yansıtma larıdır. Bu öğrenciler oynadıkları oyunları çevrim içi ulaştıkları ekranda görüldüğü biçimiyle resmetmişlerdir. Ayrıca, görüşmeler sırasında yaptıkları resimleri anlatırken çizdikleri oyunun detaylarını dile getirmişlerdir. Bu konuda Doğa adlı öğrencinin yaptığı resim (Resim 5) ve resmine ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir:

Resim 5. Doğa'nın çizdiği Pokemon adlı oyun resmi

İnternette ilgili resimlerini oyun biçiminde anlatan öğrencilerden biri olan Doğa, resminde internette oynadığı *Pokemon* adlı oyundan bir sahneyi resmetmiştir. Doğa resminde *Pokemon* adlı oyundaki *Ateş Pokemon* ve *Taş Pokemon* adlı iki karaktere yer vermiştir. Bu resimde karakterlerin

özelliklerinin İngilizce yazılmış olması dikkat çekmektedir. Örneğin, Doğa yaptığı resimde *Ateş Pokemon* (Chelmender) için *Fire ball*, *Fire kick* ve *Super fire* sözcüklerine yer verirken, *Taş Pokemon* (Onix) için *Rock shoot*, *Rock kick* ve *Strongest kick* sözcüklerini yazmıştır. Ayrıca, pokemonların altında ortaya gelecek biçimde *Attack* kelimesi yazılmıştır. Doğa'nın bu resmi sınıfta internet olmayan bir ortamda yaptığı düşünüldüğünde, onun internette oynadığı bu oyunu İngilizce sözcüklerini de içerecek biçimde hatırlayıp resmedebilmesi dikkat çekicidir. Nitekim kendisine yaptığı resmi anlatması istenildiğinde, "*Ben internet deyince aklıma hep oyun geliyor*" diyerek internet algısının yalnızca oyun ile sınırlı olduğunu ifade etmiştir. Böylece, Doğa'nın hem yaptığı resimde hem de resmine ilişkin açıkladığı görüşlerinde interneti oyun biçiminde algıladığı ortaya çıkmıştır.

Sonuç olarak internete ilişkin resimlerini oyun olarak çizen ve resmini bu doğrultuda anlatan öğrencilerin internet algısının oyun ile sınırlı olduğu söylenebilir. İnterneti araştırma olarak algılayan öğrencilerin çoğunluğu araştırma dışında oyun, eğlence ve sohbet amaçlı da internet kullandıklarını belirtmişlerdir. Ancak, oyun temasında resim çizen öğrenciler internetin diğer kullanım biçimlerine değinmemişlerdir.

Bilgi ve iletişim ağı

İnternete ilişkin algıları "*bilgi ve iletişim ağı*" teması altında sınıflandırılan öğrencilerden biri olan Ali, ilginç olarak interneti *bilgi otoyolu* olarak betimlemiş ve resminde değişik renklerde titreşimli çizgilere yer vermiştir. Ali'nin yapmış olduğu resim (Resim 6) bu çalışma kapsamında yapılan tek soyut resim olarak ortaya çıkmıştır. Çalışma kapsamındaki diğer öğrenciler internet algılarını ödev, oyun, msn vb. internet'in somut işlevleri biçiminde çizerken, Ali resmini değişik renklerdeki titreşimli çizgiler biçiminde çizmiştir. Ali, internet deyince aklına öncelikli olarak bilgi ve iletişim geldiğini belirtmiş ve ara sıra oyun oynasa da internetin öncelikle tüm dünyanın bilgi ve iletişim aracı olduğuna vurgu yapmıştır. Ali yaptığı resmini aşağıdaki ifadeleriyle açıklamıştır:

Bilgi süper otoyolu, internet yani... İnternette bilgiler, bilgi süper otoyolundan geçerler. Ben de bilgi süper otoyolunu çizdim. Yani her renk farklı bir bilgi burada. Yani, bilgiler internette giderken şurada bir boşluk oluyor. Bilgiler çöker çünkü... Ama insan bilgi otoyoluna atarsa anında kaybolur bilgi otoyolunda. Çünkü o kadar fazla bilgi vardır ki bilgi otoyolunda, kimse bulamaz (Ali, Görüşme).

Resim 6. Ali'nin çizdiği bilgi ağı resmi

Resim 7. Serkan'ın çizdiği portal resmi

İnterneti bilgi ve iletişim ağı biçiminde algılayan Serkan, resminde (Resim 7) bir dünya küresi etrafında birbirine bağlı uyduların olduğu ve kürenin altına büyük harflerle "*INTERNET ULUSLARARASI BİR PORTALDIR*" sloganını yazmıştır. Serkan, her evde bir internet bulunması gerekliliğine değinerek, böylece öğrencilerin hem ödevlerini zorlanmadan yapabileceklerine hem de araştırma yapabileceklerine vurgu yapmıştır. Serkan, dünya biçiminde çizdiği resmini aşağıdaki ifadeleriyle açıklamıştır:

Ben bu resimde internet aracılığıyla dünyanın bir ucundan diğer ucuna bir gölleşme ya da bir denizi çizdim. Bunu da alta bir slogan yazarak ifade ettim. İnternet uluslararası bir portal olduğu için, onla her istediğimiz bilgiye ulaştığımız ve uluslar ve ülkeler arası konuşmalar yapabildiğimiz için ben böyle bir resim yapmaya karar verdim (Serkan, Görüşme).

Serkan'ın yaptığı resme ilişkin açıkladığı görüşlerinden, onun internetin uluslararası bir bilgi ve iletişim ağı olduğunun farkında olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumu Serkan yazdığı sloganla da dile getirmiştir. Serkan'ın yaptığı resim internet algısına ilişkin yapılan resme ek olarak yazılı slogan biçiminde olması nedeniyle diğer resimlerden farklılık göstermektedir.

Resim 8. Kerem'in çizdiği MSN resmi

Yaptığı resimle (Resim 8) interneti sohbet amacıyla kullandığını ifade eden Kerem, masaüstünde sol üstten aşağı doğru, *Bilgisayarım*, *Internet Explorer* ve *Games* yazarak yazıların üstüne de bunların simgelerini çizmiştir. Sayfanın ortasında Ahmet adında biriyle yaptığı sohbetten örnekler vermiştir. Resmin sağ tarafında ise, msn'de çevrim içi ve çevrim dışı olan kişilerin sayılarına yer vermiştir. Kerem'in resminde bunların dışında dikkat çeken bir özellik ise, sağ alt köşede www.estore.com adlı bir alışveriş sitesinin internet adresinin yazılı olmasıdır. Kerem, resminde msn'deki bir alışveriş sitesinin reklamına yer vermiştir. Msn programını sohbet anındaki görünümünü betimlediği resmine ilişkin Kerem, görüşme sırasında interneti araştırma ve oyun amaçlı da kullandığını ifade etmiştir.

Hayalindeki internet

Öğrencilerden çok az bir bölümü internete ilişkin algılarını resimlerinde farklı biçimlerde betimlemiştir. Bu öğrencilerin resimleri "hayalindeki internet" teması altında sunulmuştur. Bu öğrencilerin hayallerindeki internete ilişkin çizdikleri resimler aşağıda gösterilmiştir:

Resim 9. Selin'in çizdiği hayalindeki internet resmi

Hayalindeki internet resmini (Resim 9) çizen Selin, üçe böldüğü sayfanın sol üst köşesine kare biçiminde bir insan yüzü çizmiştir. Bu insan yüzünün sağ tarafına *anlamadığını sor, sohbet et, öğren, fikir al* ve *yorum yaptır* biçiminde eylem ifadeleri yazarak, bu eylemleri ok işareti ile gösterdiği insan yüzüne yaptırılabilceğini belirtmiştir. Selin resminin sol alt bölümüne *Oyunlar 1* yazarak, oyunları *Komik* ve *Macera* olmak üzere iki başlık altında toplamıştır. Ayrıca, başlıkların altına ilgili oyunların adlarını yazmıştır. Selin resminin sağ alt köşesindeki *Paint* yazdığı bölüme ise, farklı renklerde iki çiçek resmi çizmiştir. Resimde, *Oyunlar* ve *Paint* başlıklarının üzerinde ise, iki programı birden aç cümlesine yer vermiştir. Selin'in yapmış olduğu resim hayalindeki internetin eğlence, oyun, resim ve öğrenme gibi işlevleri bir arada olmasını düşündüğü biçiminde yorumlanabilir. Nitekim Selin resmine ilişkin görüşlerini aşağıdaki biçimde dile getirmiştir:

Bu benim hayalindeki internet sitesi. Mesela, ben bir program açtığımda başka bir programı da aynı anda açabilmeyi düşündüm... Buradaki de, mesela burada resim yaparken fikir almak istiyorum. Fikir vermek için bilgisayarın içinde bir robot var, yani birisi, o bana fikirler veriyor resmini şöyle yap ya da şunlar ekle, şu renge boya diye... (Selin, Görüşme).

Selin, yukarıdaki açıklamalarındaki gibi hayalindeki interneti resminde çizdiğini belirtmiştir. Selin internet deyince aklına ilk olarak *bilgi ve araştırma* geldiğini de ayrıca belirtmiştir. Buradan, Selin'in her ne kadar hayalindeki internet'i çizse de internet'i araştırma işleviyle algıladığı söylenebilir. Ancak, Selin'in hayalindeki internette resim yaparken yaptığı resmine ilişkin görüş almak istendiğinde kendisine internetin yardımcı olmasını düşünmesi ve resmini bu doğrultuda yapmış olması ilginç bir bakış açısı olarak değerlendirilebilir.

Resim 10. Ezgi'nin çizdiği hayalindeki internet resmi

Resminde hayalindeki interneti (Resim 10) çizdiğini belirten bir diğer öğrenci olan Ezgi ise, iki bölüme ayırdığı resminin sol tarafını kendi içinde üçe ayırmış ve her bir bölüme numara vermiştir. Ezgi resminin ilk bölümünde kendisinin kitap okuduğunu, ikinci bölümde okuduğu kitabın internetteki bir programa kaydolduğunu, üçüncü bölümde ise kaydolan kitabın körler tarafından dinlendiğini ifade etmiştir. Ezgi resminin sağ tarafındaki bölümünde ise, internetin oyun işlevini resmetmiştir. Bunu da ayakta duran ve kafasında kask olan bir kız çocuğunu arkasından görünecek biçimde, daha sonra bilgisayar ekranında aynı kız çocuğu ön taraftan görünecek biçimde çizerek betimlemiştir. Ezgi yapmış olduğu resmini aşağıdaki ifadeleriyle anlatmıştır:

Ben internet kullanmayı pek sevmem. Onun için ben Altı Nokta Körler Derneği için kitap okuyup onların dinlemesini istedim birinci resimde. İkinci resimde de internette oyun oynarken mesela... Ben onlar için kitap okumak istiyorum. İnternet pek kullanmam ben. Kitap okumayı daha çok severim. O yüzden. Körler de İnterneti açsınlar kitabı dinlesinler... (Ezgi, Görüşme).

Ezgi, yukarıdaki açıklamalarında interneti engellilerin (körlerin) de kullanması gerektiğini, bunun için kendisinin internette kitap okuyabileceğini hayal ettiğini ve bu hayalini resmine yansıttığını dile getirmiştir. Ayrıca, kendisinin de oyun amacıyla interneti kullandığını; ancak, internet kullanmayı çok sevmediğini de vurgulamıştır.

Sonuç olarak, hayalindeki internet temasındaki resimler ve bu resimlere ilişkin yapılan açıklamalar internetin farklı işlevler için kullanılabilmesine yöneliktir. Özellikle, Ezgi'nin engellilerin internet kullanabilmesine yönelik hayali ve bunu resmetmesi internetin sosyal eşitlik ve yarar açısından kullanımına örnek olarak verilebilir.

SONUÇ ve TARTIŞMA

Sonuç

Bu araştırmada, ilköğretim dördüncü sınıf öğrencilerinin internet algısının, öğrenciler tarafından çizilen resimler, bu resimlere ilişkin yaptıkları açıklamalar ve yazılı görüşleri aracılığıyla incelenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda, öğrencilerden önce yazılı görüş alınmış, sonra öğrencilere resim çizdirilmiş ve en sonunda her bir öğrenciyle çizmiş olduğu resmine ilişkin yarı-yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Araştırmada ulaşılan sonuçlar, yazılı görüşlerden elde edilen sonuçlar ile resimler ve görüşmelerden elde edilen sonuçlar olmak üzere iki başlık altında aşağıda sunulmuştur:

1. Öğrencilerin evlerinde internete sahip olma, haftalık internet kullanım saatleri, internet kullanım amacı ve internete ilişkin geliştirdikleri metaforlar konusunda yazılı görüşlerinden elde edilen sonuçlar aşağıdaki gibi özetlenebilir:
 - Öğrencilerin tümü internet kullanmayı bilmektedir ve büyük bir çoğunluğunun evinde internet erişimi vardır. Ayrıca, öğrencilerin yaklaşık yarısı haftalık 1-3 saat arasında internet kullandıklarını belirtmişlerdir.
 - Öğrenciler interneti daha çok araştırma yapma ve oyun oynama amacıyla kullandıklarını ifade etmişlerdir.
 - Öğrenciler “*Size göre internet nedir?*” sorusuna daha çok *araç* yanıtını vermişlerdir.
 - Öğrenciler “*İnternet benziyor. Çünkü,*” biçimindeki sorununun birinci bölümüne, *daha çok bilgi kaynağı* biçiminde yanıt vermişler; ikinci bölümüne ise, “*Çünkü gereksinim duyduğum bilgiyi araştırıyorum, ödevlerimi yapıyorum ve her şeyi ona soruyorum*” biçiminde nedenler ileri sürerek yanıt vermişlerdir.
 - Öğrencilerin interneti bilgi kaynağına benzetme nedenleri farklılık göstermiştir. Bu konuda öğrenciler tarafından örneğin, kitap ve öğretmen metaforu daha çok kullanılırken ansiklopedi en az kullanılan metafor olmuştur. Bu bağlamda, öğrencilerin internetin ne olduğuna ilişkin soruya verdikleri yanıtlar ile internete ilişkin geliştirdikleri metaforlar arasında farklılıklar olduğu ortaya çıkmıştır.
2. Öğrencilerin çizdikleri resimleri ve yarı-yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen internet algısına ilişkin sonuçlar aşağıdaki biçimde özetlenebilir:
 - Öğrencilerin internet algıları, çizdikleri resimleri ve bu resimlere ilişkin açıkladıkları görüşlerine göre; “*araştırma*”, “*oyun*”, “*bilgi ve iletişim ağı*” ile “*hayalimdeki internet*” olmak üzere dört farklı biçimde ortaya çıkmıştır.
 - Öğrenciler yazılı görüşlerinde interneti daha çok “*bilgi kaynağı*”na benzetirken, çizdikleri resimlerinde internetin daha çok “*araştırma*” işlevine vurgu yapmışlardır. Bu açıdan çalışmada yer alan öğrencilerin genel internet algılarının “*bilgi kaynağı*” biçiminde olduğu belirlenmiştir. Özellikle, öğrencilerin resimlerine internet algısı “*Araştırma=Google*” biçiminde yansımıştır. Öğrenciler çizdikleri resimlerde internetin araştırma ya da bilgi kaynağı olma işlevini Google açılış sayfasını farklı biçimlerde betimleyerek ortaya koymuşlardır.
 - Öğrenciler çizdikleri resimlerde genelde internetin “*araştırma*”, “*oyun*”, “*iletişim*” gibi tek bir işlevine odaklanarak internet algılarını yansıtmışlardır. Ancak, öğrenciler yaptıkları resimlerini anlattıkları görüşmeler sırasında, çizdikleri resimlerde odaklandıkları işlevin yanı sıra internetin diğer kullanım alanlarını da dile getirmişlerdir. Örneğin, internetin araştırma işlevini ön plana çıkaran resimler çizen öğrencilerden görüşmelerde internetin oyun ya da sohbet boyutlarını da dile getirenler olmuştur.
 - *Bilgi ve iletişim ağı* ile *hayalimdeki internet* temaları altında sınıflandırılan resimleri çizen öğrencilerden internetin bilgi kaynağı ve araştırma boyutlarını görüşme sırasında ifade edenler olmuştur. Ancak, *oyun* temalı resim çizen öğrencilerin görüşmelerde internetin oyun oynamak dışındaki işlevlerini dile getirmemeleri dikkat çekici bir sonuçtur. Oyun temalı resim çizen öğrencilerin internet algısının oyun işleviyle sınırlı olduğu bulunmuştur.
 - İnterneti, araştırma amaçlı kullanan ilköğretim dördüncü sınıf öğrencilerinin ödevlerini yapmada daha çok interneti kullandıkları görülmüştür. Bu öğrenciler, ödevlerini yaparken araştırma sürecinde kitap karıştırmaktan çok interneti kullanmayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Bunun nedeni olarak, öğrenciler kitap karıştırmamanın zaman kaybına yol açtığını ve internetten çok daha hızlı ve zaman kaybı olmaksızın bilgiye ulaşma olanaklarının bulunduğunu ifade etmişlerdir.

- Öğrencilerin yazılı görüşlerinde “bilgi kaynağı”, resimsel ifadelerindeki ise, “araştırma yapma” ve “oyun oynama” olarak ortaya çıkan internet algılarının kısmen benzerlik gösterdiği söylenebilir. Özellikle öğrencilerin oyun oynamak ve ödev yapmak amacıyla Google arama motorunu kullanmaları onların gereksinim duydukları bilgileri internetten araştırdıklarını ortaya koymaktadır.

Tartışma

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, araştırmaya katılan öğrencilerin neredeyse tümünün evinde internet erişimi vardır. Örneğin, Amerika’da yapılan bir araştırmada çocukların %48’i evden, %27’si okuldan (Jackson ve diğerleri, 2003) internete erişim sağlamaktadır. 2006 yılında Türkiye’de yapılan bir araştırmada ise, internet kullanıcıların %44’ü internet kafeden, %41.2’si evden, %14.88’i ise işyerinden internete erişmektedir (NTV-MSNBC, 2006; Aktaran Odabaşı, Kabakçı ve Çoklar, 2007). Bu araştırmaya katılan öğrencilerin özel bir ilköğretim okulunda öğrenim görüyor olmaları onların evlerinde internete sahip olmalarında önemli bir etken olabilir. Çünkü bu çocukların aileleri göreceli olarak ekonomik bakımdan Türkiye koşullarında orta ve ortanın üstünde yer almaktadır. Dolayısıyla bu çocukların evlerinde internet bulunması olağan bir durum olarak değerlendirilebilir.

Araştırmanın dikkat çeken sonuçlarından biri öğrencilerin yazılı görüşlerinde aynı oranda (%28) interneti araştırma yapma ve oyun oynama amacıyla kullandıklarını belirtmeleri ve bunu çizdikleri resimlerine yansıtma şeklindedir. Hatta kimi öğrenciler internette nasıl araştırma yaptığını ve hangi oyunu oynadığını neredeyse birebir web sayfasındaki orijinal biçimine yakın olarak resimlerinde betimlemişlerdir. Bunların yanı sıra öğrenciler, interneti e-posta ve sohbet programları aracılığıyla iletişim amaçlı da kullandıklarını ifade etmişlerdir. Bu bulgulara dayalı olarak, araştırmaya katılan öğrencilerin belli bir internet kullanım kültürüne sahip oldukları söylenebilir. İlköğretim öğrencilerinin internet kullanım amaçları temel olarak okul çalışmaları için araştırma yapma (Turow, 1999; Valkenburg ve Soeters, 2001), e-posta, sohbet ve msn aracılığıyla iletişim kurma (Turow, 1999) biçiminde ortaya çıkmaktadır. Türkiye’de yapılan araştırmalarda, çocukların interneti öncelikle oyun oynama (Ersoy ve Yaşar, 2003; Orhan ve Akkoyunlu, 2004) amacıyla kullandıkları bulunmuştur. Yine ilköğretim öğrencilerinin internet kullanım amaçları incelendiğinde, “oyun” amaçlı kullanımın yaş büyüdükçe azaldığı, “bilgiye ulaşma”, “oyun” ve “haberleşme” gibi çok amaçlı kullanımın arttığı bunun yanı sıra internetin yalnızca haberleşme amaçlı kullanımının da oldukça fazla olduğu görülmüştür (Orhan ve Akkoyunlu, 2004). Gerçekleştirilen araştırma sonuçlarına dayanarak, öğrencilerin internetin bilgi kaynağı, eğlence ve iletişim işlevlerinin farkında oldukları söylenebilir.

Araştırmanın önemli sonuçlarından biri de çocukların resimlerinde ve yazılı görüşlerinde internet algısının bilgi kaynağı biçiminde ortaya çıkmasıdır. Öğrencilerin yazılı görüşlerine göre, internet, bilgiye gereksinim duyduklarında başvurulan bir kaynaktır. Bu durum öğrencilerin yapmış oldukları resimlere “Araştırma=Google” biçiminde yansımıştır. İnterneti, araştırma amaçlı kullanan ilköğretim dördüncü sınıf öğrencilerinin ödevlerini yapmada daha çok interneti kullandıkları görülmüştür. Bu öğrenciler, ödevlerini yaparken araştırma sürecinde kitap karıştırmaktan çok interneti kullanmayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Bunun nedeni olarak, öğrenciler kitap karıştırmaya zaman kaybına yol açtığını ve internetten çok daha hızlı ve zaman kaybı olmaksızın bilgiye ulaşma olanaklarının bulunduğunu belirtmişlerdir.

Öğrenciler, internetin araştırma, oyun, iletişim gibi tek bir işlevine odaklanarak internet algılarını yaptıkları resimlerde yansıtmışlardır. Ancak, öğrenciler yaptıkları resimlerini anlattıkları görüşmeler sırasında, çizdikleri resimlerde odaklandıkları işlevin yanı sıra internetin diğer kullanım alanlarını da dile getirmişlerdir. Örneğin, internetin araştırma işlevini ön plana çıkaran resimler çizen öğrencilerden görüşmelerde internetin oyun ya da sohbet boyutlarını da dile getirenler olmuştur.

“Bilgi ve iletişim ağı” ve “hayalindeki internet” temalar altında sınıflandırılan resimleri çizen öğrencilerden internetin bilgi ve araştırma boyutlarını görüşme sırasında ifade edenler olmuştur. Ancak, “oyun” temalı resim çizen öğrencilerin görüşmelerde internetin oyun oynamak dışındaki işlevlerini dile getirmemeleri dikkat çekicidir. Bunun nedeni olarak, interneti araştırma amaçlı kullanan öğrencilerin öncelikli sorumluluğunu yerine getirdikten sonra oyun oynadıkları, ancak interneti öncelikli olarak oyun amaçlı kullanan öğrencilerin araştırma yapma yönündeki sorumluluk bilincinin ikinci planda kalması görülebilir.

Araştırmada, öğrencilerin sözel anlatımlarında internet algılarına ilişkin daha çok konuyu dile getirdikleri, resimsel anlatımlarında ise, bunlardan birine ya da birkaçına odaklandıkları görülmüştür. İlköğretim dördüncü sınıf öğrencilerinin resimsel gelişim basamakları ve becerileri göz önüne alındığında öğrencilerin resimlerdeki konulara sözel anlatımlarında eklemeler yapmaları normaldir. Çünkü resimsel anlatım sözel anlatıma göre daha sınırlı ancak odaklı bir anlatım dili olarak görülebilir. Bu nedenle, çocuklar sözel anlatımla daha çok şeyi anlatabilirken soyut düşünme becerileri gelişmediği ya da gelişmekte olduğu için konuya ilişkin duygu ve düşüncelerini derinlemesine anlatmakta zorlanabilmektedirler. Çocuklar için resimsel anlatım ise, daha az konunun daha derinlemesine anlatılmasına olanak sağlayan bir dildir. Bu nedenle, çocuklar resimlerinde odaklandıkları konuya ilişkin olarak algı ve gözlemlerini daha fazla ve derinlemesine aktarabilme olanağı bulmuş olabilirler.

Araştırmada elde edilen bulgular ışığında aşağıdaki öneriler getirilebilir:

- Araştırmada internet algısı araştırma yapma biçiminde ortaya çıkan öğrencilerin bu algılarını pekiştirici araştırmaya dayalı ödev ve projeler yapmaları sağlanabilir. Ancak, internetin tek bilgi kaynağı olmadığı vurgulanarak öğrenciler farklı bilgi kaynaklarına da yönlendirilmelidir.
- İnterneti oyun olarak algılayan öğrencilerin bu algılarını değiştirecek internetin diğer işlevlerini kullanabilecekleri etkinlikler düzenlenebilir.
- Araştırma, evinde internet erişimi olmayan ancak internet kullanmayı bilen dördüncü sınıf öğrencileri üzerinde de gerçekleştirilebilir.
- Araştırma, katılımcı gözleme dayalı ve öğrencilerin internet kullanım amaçlarını daha uzun bir süreçte gözlemeyi kapsayacak biçimde desenlenebilir.
- Öğrencilerin internet kullanımı gerektiren ödev, proje gibi çalışmaları ve bu çalışma süreci inceleyecek araştırmalara ele alınabilir. Böyle bir araştırmada öğrencilerde gelişen araştırma becerileri ve internet kullanım yeterlikleri saptanabilir.

KAYNAKÇA

- Artut, K. (2002). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Belet, Ş. D. & Türkkan, B. (2007). İlköğretim öğrencilerinin yazılı anlatım ve resimsel ifadelerinde algı ve gözlemlerini ifade biçimleri (Avrupa Birliği örneği). *VI. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu Bildiriler* içinde (ss.270-278). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Buldu, M. (2006). Young children's perceptions of scientists: A preliminary study. *Educational Research*, 48(1), 121-132.
- Çakır İlhan, A. (2007). Okulöncesinde sanatlar eğitimi ve drama. *Çocukta Yaratıcılık ve Drama*. (ss.245-260). Öztürk, A. (Ed.). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Ergün, M. & Özşuer, S. (2006). Vygotsky'nin yeniden değerlendirilmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 269-292.
- Ersoy, A. & Yaşar, Ş. (2003). İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin internet kullanma durumları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(4), 401-424.
- Gavin, J., Duffield, J., Brosnan, M., Joiner, R., Maras, P. & Scott, A. J. (2007). Drawing the net: Internet identification, internet use, and the image of internet users. *CyberPsychology & Behavior*, 10(3), 478-481.
- Genç, A. & Sipahioğlu, A. (1990). *Görsel algılama-sanatta yaratıcı süreç*. İzmir: Sergi Yayınevi.
- Hague, E. (2001). Nationalty and childrens' drawings – pictures 'about Scotland' by primary school children in Edinburg, Scotland and Syracuse, New York State. *Scottish Geographical Journal*, 117(2), 77-99.
- Jackson, L. A., Barbatsis, G., von Eye, A., Biocca, F., Zhao, Y. & Fitzgerald, H. (2003). Internet use in low-income families: Implications for the digital divide. *IT&SOCIETY*, 1(5), 141-165, <http://www.ITandSociety.org>
- Kırıçoğlu, O. (2002). *Sanatta eğitim-görmek, öğrenmek, yaratmak*. (İkinci Basım). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Leonard, M. (2006). Children's drawings as a methodological tool: Reflections on the eleven plus system in Northern Ireland. *Irish Journal of Sociology*, 15(2), 52-66.
- Malchiodi, C. A. (2005). Çocukların resimlerini anlamak. Yurtbay, T. (Çev.). İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Merry, R., Wei, Z. & Rogers, J. (2006). What's got two heads and no nose? Young British and Chinese children's representations of unreality. *Early Years*, 26(2), 143-158.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *An expanded sourcebook qualitative data analysis*. (Second Edition). California: Sage Publications, Inc.

- Odabaşı, H. F., Kabakçı, I. & Çoklar, A. N. (2007). *İnternet, çocuk ve aile*. (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Oğuz, A. (2007). Sen hiç bilim adamı gördün mü? *VI. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu Bildiriler içinde* (ss.43-48). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Orhan, F. & Akkoyunlu, B. (2004). İlköğretim öğrencilerinin internet kullanımları üzerine bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 107-116.
- Pehlivan, H. (2008). Mythological drawings from Turkish elementary school children. *Elementary Education Online*, 7(1), 150-156. [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>
- Picker, S. H. & Berry, J. S. (2000). Investigating pupils' images of mathematicians, *Educational Studies in Mathematics*, 43, 69-94.
- Ring, K. (2006). What mothers do: Everyday routines and rituals and their impact upon young children's use of drawing for meaning making. *International Journal of Early Years Education*, 14(1), 63-84.
- Rijey, J. & Van Rooy, W. (2007). Perceptions about health in primary school children. *Teaching Science*, 53(4), 32-35.
- Rodari, P. (2007). Science and scientists in the drawings of European children. *Journal of Science Communication*, 6(3), 1-12.
- Senemoğlu, N. (2004). *Gelişim öğrenme ve öğretim: Kuramdan uygulamaya*. (9. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Stokrocki, M. & Samoraj, M. (2002). An ethnographic exploration of children's drawings of their first communion in Poland. *International Journal of Education & the Arts*, 3(6),1-16 [Online]: <http://www.ijea.org/v3n6/index.html>
- Toomela, A. (2006). Generic representations in children's drawings. *TRAMES*, 10(60-55), 4, 341-354.
- Turow, J. (1999). *The internet and the family: The view from parents, the view from press*. Report no: 27. Philadelphia, PA: Annenberg Public Policy Center of the University of Pennsylvania. www.appcpenn.org/Internet
- Türkkan, B. (2004). Okulöncesi dönem çocuklarının yaptıkları resimlerin aile yaşamlarına ilişkin ipuçları bakımından değerlendirilmesi. *I. Uluslararası Okulöncesi Eğitim Kongresi Cilt III içinde* (ss.79-97). İstanbul: YA-PA Yayınları.
- Türkmen, H. (2008). Turkish primary students' perceptions about scientist and what factors affecting the image of the scientists. *Eurasia Journal of Mathematics, Science & Technology Education*, 4(1), 55-61.
- Valkenburg, P. M. & Soeters, K. E. (2001). Children's positive and negative experiences with the internet: An exploratory survey. *Communication Research*, 28(5), 652-675.
- Yurdakul, B. (2004). *Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımının öğrenenlerin problem çözme becerilerine, bilişötesi farkındalık ve derse yönelik tutum düzeylerine etkisi ile öğrenme sürecine katkıları*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yavuzer, H. (1997). *Resimleriyle çocuk 'Resimleriyle çocuğu tanıma'*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (Beşinci Basım). Ankara: Seçkin Yayıncılık.